

УДК 519.68

Савич В.О., к.ф.-м.н., доцент, Кравчук Ю.О., асистент, Мулярчук О.В., ст. 1 курсу ФЕіП (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ VISUAL BASIC ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛЕНЬ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

В статті висвітлюються проблеми оцінки ефективності діяльності фінансових установ. Представлено результати розробки автоматизованої системи визначення ефективності роботи банківської установи з використанням системи програмування Visual Basic.

The problem of estimate efficiency financial institutions' activities is exposed in the article. The results of the development of an automated system for determining the efficiency of banking institutions with the use of programming Visual Basic.

У сучасних умовах недостатній рівень банківського менеджменту зумовлює погіршення надійності діяльності фінансових установ і навіть банкрутство деяких вітчизняних банків. Специфіка управління комерційними банками полягає в тому, що вони змушені працювати в умовах нестабільної економічної ситуації. Це відбивається на якості банківських продуктів і засобах управління банківським портфелем [1].

Аналізу проблеми стратегічного планування і управління банківською діяльністю в українських умовах приділяється надзвичайно мало уваги, що й зумовлює актуальність даного дослідження [2].

Отже, питання удосконалення організації діяльності фінансових установ в сучасних умовах належить до найбільш актуальних як у науковому, так і в організаційно-методичному аспектах [1].

Дослідженням проблем розвитку діяльності фінансових установ та підвищення їх ефективності займалися такі зарубіжні вчені як І. Альтюнбас, Р. Брейлі, Е. Гарднер, О. Лаврушин, А. Льюїс, С. Майєрс, Ю. Масленченков, Ф. Моліно, Дж. Пескетто, П. Роуз, Дж. Сінкі, В. Усокін та інші .

Адаптація зарубіжних розробок до умов і специфіки діяльності банків в Україні становить значний науковий і практичний інтерес та потребує спеціальних досліджень.

Серед вітчизняних науковців та економістів-практиків проблемами розвитку та підвищення ефективності діяльності банківської системи займалися І. Алексєєв, Ф. Бутинець, О. Вовчак, А. Герасимович, Н. Головач, О. Заруба, Г. Карчева, О. Ковалюк, М. Козоріз, О. Копилук, І. Івашина, Б. Луців,

М. Могильницька, А. Мороз, І. Парасій-Вергуненко, Л. Примостка, Т. Раєвська, К. Раєвський, Т. Смовженко, І. Сало, Р. Слав'юк, Р. Тиркало, Ф. Турко, О. Шевцова, О. Ковалюк та інші.

У зарубіжній практиці існує декілька способів підвищення ефективності управління банківською діяльністю, але для України необхідно визначати, які з них є більш дієвими в умовах сучасних економічних перетворень.

Метою наукових досліджень, як правило, є обґрунтування шляхів проведення ефективного банківського менеджменту для досягнення стабільної діяльності банку та оптимізації фінансового управління в умовах невизначеності і ризику [1].

Банківська система є одним з найважливіших елементів економіки країни, тому ефективна діяльність комерційних банків сьогодні – особливо актуальне питання. Більшість комерційних банків України не має належного досвіду роботи і внаслідок неефективного управління ресурсами значна їх частина зазнає фінансових труднощів, а деякі з них стають банкрутами.

Серед факторів, що впливають на діяльність вітчизняних банків, слід виділити: нерентабельність багатьох підприємств-клієнтів банку; інфляційні тенденції у грошово-кредитній сфері; нерозвиненість фондового ринку; значні коливання процентних ставок; неплатежі з боку клієнтів банку та підприємств одне щодо одного; порушення фінансового законодавства; відсутність повноцінної інформації про учасників ринку [3].

Ефективне управління, що веде до успіху, припускає прогнозування та своєчасне передбачення можливих змін, пристосування до них і контроль за їх рухом. Акціонери, депоненти і працівники банку розраховують на такий рівень управління діяльністю банку, який зможе забезпечити безпеку фондів і заощаджень, а також прибутковість операцій. У зв'язку з цим поняття ефективного управління охоплює такі основні напрями: стратегічне планування; маркетинг; управління технологічним розвитком; фінансовий контроль; підготовка кадрів [3].

На думку Н.Р. Галайко стратегія забезпечення ефективності діяльності банку визначається як сукупність цілей, дій, спрямованих на ефективну роботу банківської установи через координацію та ефективне використання ресурсів, а також вибір максимально дієвих методів та способів її забезпечення.

Розроблення такої стратегії виступає доволі складним процесом, що зумовлено багатьма обставинами.

Насамперед, в результаті обраних напрямів діяльності банку, вона повинна здійснюватися на основі ретельного перспективного аналізу, прогнозування зовнішніх тенденцій (стану макроекономічного середовища, кон'юнктури ринку банківських послуг та його окремих сегментів, особливостей оподаткування та державного регулювання діяльності банків) та внутрішніх умов (обсягів та структури ресурсної бази банку, цілей і завдань розвитку, відносної доходності різноманітних активів з урахуванням факторів ліквідності та ризику тощо), ймовірний характер яких затрудняє процес формування цієї

стратегії. [5].

Зазначимо, що одним із найголовніших завдань впровадження цієї стратегії в банківську практику є реорганізація структури банку, виділення центрів відповідальності і визначення оціночних показників, які характеризують їх роботу. На думку Р. Ольхової, розподіляючи структурні підрозділи банку за центрами відповідальності, слід врахувати: інформаційні потоки, що проходять і формуються у підрозділах; продукти і послуги, які споживаються ними; визначення споживача банківського продукту, який виробляє підрозділ [6].

Залежно від функцій, виконуваних підрозділами банку та кінцевих споживачів банківського продукту, усі підрозділи фінансової установи, на думку І. Парасій-Вергуненко, групуються відповідно у центри прибутку (бізнес-центри), центри витрат і центри інвестицій. Критерії визначення категорії центру відповідальності можуть бути різними: участь у наданні продуктів зовнішнім та внутрішнім користувачам; можливість отримання доходів чи виникнення витрат стосовно до даних підрозділів; рівень відповідальності, який несе даний підрозділ за отримання доходів чи здійснення витрат; виконання комплексу взаємопов'язаних послуг та операцій у межах технологічного ланцюжка тощо. Якщо ж конкретний структурний підрозділ несе лише витрати або його продукцію у вигляді доходу оцінити неможливо, то такий підрозділ доцільно віднести до центрів витрат, а якщо його результат діяльності вимірюється різницею між доходами і витратами – то до центрів прибутку [7].

Автором Галайко Н.Р. запропоновано методичний підхід до стимулювання працівників банку, в основу якого покладено принцип нормативного віднесення непрямих витрат на витрати рентабельних підрозділів. Це дає можливість узгоджувати економічні інтереси керівництва банку і колективу центрів прибутковості. При цьому обсяг грошової винагороди за підсумками роботи працівників прямо залежить від обсягу прибутку банку, а розмір грошової винагороди працівників установлюється на основі коефіцієнта, який визначає особистий внесок кожного працівника в розроблення і впровадження заходів з підвищення прибутковості банку [5].

Для підвищення ефективності діяльності банку автором Н.Р. Галайко запропоновано відповідну систему заходів (рис. 1) [5].

Рис. 1. Система заходів для підвищення ефективності банківської діяльності

Для оптимізації роботи відділень банку авторами пропонується :

- сформувані список потенційних клієнтів та розробити графік проведення переговорів по залученню їх на обслуговування;
- провести переговори з клієнтами юридичних осіб по залученню вільних коштів на депозит;
- провести аналіз тарифної політики банків-конкурентів в цілях внесення змін по тарифах банку.
- зменшити операційні витрати за рахунок перегляду орендної плати за оренду площі під відділення та площі під банкомати.

Метою даної роботи є визначення фінансового стану та результатів діяльності банку, доцільності та перспектив подальшої діяльності його відділень, підвищення ефективності діяльності відділень банку на базі використання автоматизованої інформаційної системи, яка б задовольняла вимогам обліку фінансового стану банку та якості обробки інформації.

При вирішенні питання створення інформаційної системи потрібний цілеспрямований вибір програмного забезпечення, який повинен спиратися на системну комплексну оцінку. Проблема полягає в тому, що система має задовольняти кілька вимог: бути достатньо функціональною, завершеною з точки зору обліку (автоматизації обліку), бути універсальною, тобто враховувати

специфіку фінансових установ. При вирішенні цього питання необхідно продумати проблему інтенсифікації автоматизації цілісного управлінського обліку фінансово-економічних служб.

Сучасне програмне забезпечення будується відповідно до вимог, принципів і методів ведення обліку, облікового забезпечення, виходячи із можливостей сучасної техніки. Вітчизняні програмні продукти, призначені для обліку на малих підприємствах, повинні відповідати основним функціональним обліковим вимогам, мати можливість проводити облікову, аналітичну, контролюючу роботу, враховуючи національні специфічні риси підприємств (галузь діяльності, розмір і форму власності). Саме ці моменти мають якісно характеризувати програмний продукт автоматизації інформаційної бази контролю. Тому можливості бухгалтерських програм можуть слугувати критерієм для їх якісних оцінок і вибору для застосування. До цих критеріїв потрібно віднести можливість програмного забезпечення — інформаційної бази: 1) вести синтетичний та аналітичний облік активів, капіталу, зобов'язань з елементами управлінського обліку; 2) формувати фінансову, податкову, статистичну звітність; 3) надавати іншу довідкову інформацію для потреб ведення господарської діяльності; 4) на базі даних можливостей проводити автоматизований аналіз-прогноз і контроль за діяльністю. Наведені оціночні компоненти інформаційної бази мають включати можливість ведення первинного обліку та складання різних форм первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, формувати оборотну відомість, бухгалтерські реєстри тощо.

У дослідженні представлені результати розробки автоматизованої системи визначення ефективності роботи відділень банківської установи з використанням засобів Visual Basic, що дозволяють створювати гнучкі і розвинуті інформаційні системи.

Реалізація запропонованого проекту апробовано на реальних даних. Проект дозволяє зменшити тривалість проведення розрахунків та ймовірність помилок, які можуть при цьому виникати, підвищити оперативність та ефективність прийняття управлінських рішень.

Етапи проектування екранної форми та розробки сценарію діалогу користувача з ПК є творчим процесом. На цьому етапі здійснюється вибір елементів керування і розташування їх на формі так, щоб пояснити наочність та зручність застосування цих елементів для користувача проектом. Характерною особливістю даного проекту є його орієнтація на користувача-непрофесіонала з метою звільнення його від ручних розрахунків.

Використання запропонованого проекту, реалізованого в середовищі Visual Basic, фрагменти якого наведені на рис.2, 3, 4, дозволить автоматизувати проведення розрахунків основних показників діяльності та платоспроможності банку і оцінити їх рівень ефективності.

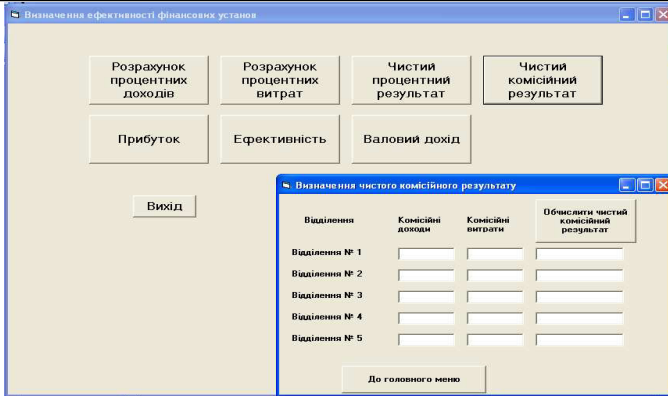

Рис. 2. Загальний вигляд форми знаходження комісійного результату

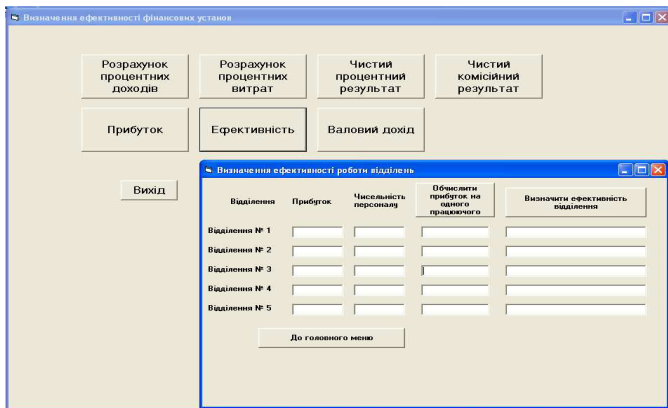

Рис. 3. Загальний вигляд форми для знаходження ефективності діяльності фінансової установи

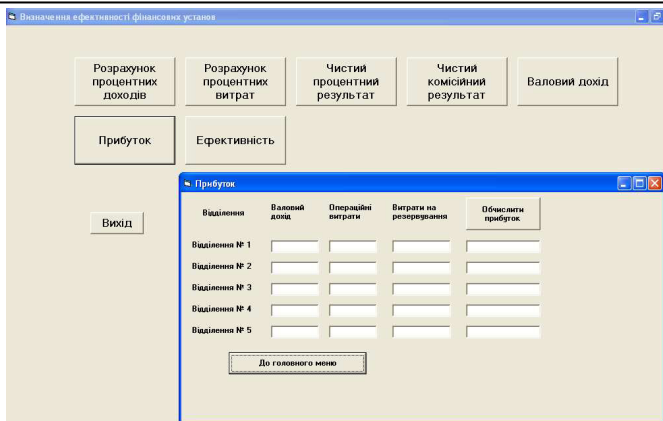

Рис. 4. Загальний вигляд форми для знаходження прибутку фінансової установи

Таким чином, використання запропонованого проекту дозволить автоматизувати проведення розрахунку основних показників діяльності та платоспроможності банку і оцінити їх рівень.

1. Челомбійко Т.В. Управлінські аспекти підвищення ефективності банківської діяльності // Вісник ХНУ. – 2008. – №3.
2. Синки Джю мл. Управление финансами в коммерческих банках / ДЖ. Мл. Синки; пер. с англ. – М. – Catallaxy, 1994. – 820 с.
3. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: Монографія. – К.: Вд-во Європ. Ун-ту, 2003. – 300 с.
4. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем: навч.посібник вид. 2-ге перероб. і доп. / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єршоміна, О.С. Краєва; за ред. В.Ф. Ситника. – К.:КНЕУ, 2005. – 420 с.
5. Н.Р. Галайко Методичні підходи до формування та реалізації стратегії забезпечення ефективності діяльності банку// Регіональна економіка, №4, 2008.
6. Ольхова Р.Г. Современный банк: от оценки рентабельности до особенностей системы управления доходностью // Банковские услуги. –2001. – №7-8. – С. 3-47.
7. Парасій-Вергуненко І. Організація управлінського обліку в банках. Деякі аспекти теорії і практики // Вісник НБУ. – 2004. – №10. – С. 26-34.

Рецензент: д.т.н., проф. Власюк А.П. (НУВГП)